

HARCERSTWO

Rocznik Naukowy Muzeum Harcerstwa

numer 8 – 2025

Muzeum Harcerstwa

Warszawa

REDAKCJA

dr Magdalena Rzepka – redaktor naczelna
dr Wanda Czarnota
dr Jakub Czarkowski, prof. AWS
dr Paweł E. Weszpiński
Adam Czetwertyński

RADA NAUKOWA

prof. dr hab. Adam Massalski – przewodniczący
prof. dr hab. Janina Kamińska

prof. dr hab. Zbigniew Pilarczyk

prof. dr hab. Janusz Szczepański
dr hab. Adam Dobroński, em. prof. UwB
dr hab. Krzysztof Filipow
dr hab. Edyta Głowacka-Sobiech, prof. UwB
dr hab. Maciej Tanaś, prof. UAM
dr Julia Lewandowska, prof. APS
dr Ewa Palamer-Kabacińska
dr Halina Płocha
dr Urszula Sobkowiak
dr Julia Tazbir

RECENZENTKI I RECENZENCI

dr Paweł Bezak (Muzeum Harcerstwa w Warszawie)
dr Jakub Jerzy Czarkowski, prof. AWS (Akademia Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie)
dr Wanda Czarnota (Muzeum Harcerstwa w Warszawie)
dr Marta Dobrzyniak (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie)
dr Marek Jedynak (Instytut Pamięci Narodowej)
dr Emilia Palankiewicz-Mitrut (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie)
dr hab. Marcin Strzelec (Akademia Piotrkowska, Piotrków Trybunalski)
dr hab. Maciej Tanaś, prof. APS (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Warszawa)

KOREKTA JĘZYKOWA: *Elżbieta Żuchowicz, Halina Jankowska*

SKŁAD I ŁAMANIE: *Grzegorz Cątek*

PROJEKT OKŁADKI: *Paweł E. Weszpiński*

ISSN 2658-2090 (wydanie papierowe)
ISSN 3071-8759 (wydanie elektroniczne)

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

NAUKA DLA
SPOŁECZEŃSTWA

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki
w ramach Programu „Nauka dla Społeczeństwa II”

Spis treści

7 WPROWADZENIE

Magdalena Rzepka

9 ARTYKUŁY NAUKOWE

11 Marcin Binasiak

Harcerskie guziki mundurowe w latach 1917–1949

39 Julian Borkowski

Co wiemy o Bojowych Szkołach „Bloku Reduta” Szarych Szeregów? Zapomniana historia harcerzy z zachodniej części Warszawy. Część II

75 Jakub Jerzy Czarkowski

Rodzina w harcerskim ideale wychowawczym

87 Marek Ruszczak

Kierowanie ruchem – zabawa czy służba?

107 Marta Włodarczyk-Rybacka

Praca z bohaterem historycznym na poziomie hufca na przykładzie Hufca ZHP Poznań-Wilda im. Jana Kasprówicza

125 Krzysztof Wojtyca

Stanica Harcerska w Kosarzyskach (483 m n.p.m.)

141 PRZYZYNY I NOTATKI

143 Julita Małycha

Kompetencje społeczne (komunikacja i praca w grupie) rozwijane w harcerstwie – perspektywa instruktorów ZHP, ZHR i Skautów Europy

153 Julia Nowak

Letni obóz w lesie jako cel i narzędzie metody harcerskiej

171 Marta Włodarczyk-Rybacka

Działalność Komisji Historycznej w Hufcu ZHP Poznań-Wilda im. Jana Kasprówicza

179 WSPOMNIENIA, ZBIORY I ŹRÓDŁA

- 181 Marian Bąkowski
Wspomnienia dotyczące początków 7 Krakowskiej Drużyny Skautowej powstałej na Nowej Wsi k. Krakowa
- 187 Barbara Morawska-Nowak
Początki harcerstwa w Słupcy i w Kaliszu (na kanwie wspomnień mego Ojca, dra Mariana Morawskiego)
- 193 Ewa Pietrusińska, Hanna Urbańska, Anna Zaleska, Juliusz Langner
Akcja „Spisz–Orawa” 1962–1964
- 209 Tomasz Ściborowski
Źródła do poznania dziejów rodziny Małkowskich
- 233 Krzysztof Wojtycza
Jubileuszowy Złot Harcerstwa z okazji 25-lecia, Spała, 11–25 VII 1935 r. we wspomnieniach uczestników
- 249 Anna Żurawel-Drwota
Akcja Polska-Francja w Hufcu ZHP Kraków-Śródmieście

261 RECENZJE

- 263 Jakub Deląg
Eugeniusz Loska, Kronika górnośląskiego harcerstwa 1920–1939, Kraków 2024, Fundacja „Wczoraj i Dziś”, ss. 548
- 269 Jakub Deląg
Krzysztof Wojtycza, Żeglarstwo harcerskie w Krakowie w latach 1957–1990, Kraków 2024, ss. 200 + 18 nlb

273 AUTORKI I AUTORZY ARTYKUŁÓW

Table of Contents

7 INTRODUCTION

Magdalena Rzepka

9 ARTICLES

- 11 Marcin Binasiak
Scouting Uniform Buttons in the Years 1917–1949
- 39 Julian Borkowski
*What Do We Know about the Combat Schools of the „Reduta Bloc” of the Grey Ranks?
The Forgotten History of Scouts from the Western Part of Warsaw. Part II*
- 75 Jakub Jerzy Czarkowski
The Family in the Scouting Educational Ideal
- 87 Marek Ruszczak
Traffic Control – Play or Service?
- 107 Marta Włodarczyk-Rybacka
*Working with a Historical Patron (Role Model) at the District (Hufiec) Level: The Case
of the ZHP Poznań–Wilda District Named after Jan Kasprowicz*
- 125 Krzysztof Wojtycza
The Scout Camp Base in Kosarzyska (483 m a.s.l.)

141 CONTRIBUTIONS AND NOTES

- 143 Julita Małycha
*Social Competencies (Communication and Teamwork) Developed in Scouting –
the Perspective of Instructors of ZHP, ZHR and the Scouts of Europe*
- 153 Julia Nowak
The Summer Forest Camp as the Goal and Tool of the Scout Method
- 171 Marta Włodarczyk-Rybacka
*The Activity of the Historical Commission in the ZHP Poznań–Wilda District Named
after Jan Kasprowicz*

179 MEMOIRS, COLLECTIONS AND SOURCES

- 181 Marian Bąkowski
Memoirs Concerning the Beginnings of the 7th Kraków Scout Troop Established in Nowa Wieś near Kraków
- 187 Barbara Morawska-Nowak
The Beginnings of Scouting in Słupca and Kalisz (Based on the Memoirs of My Father, Dr Marian Morawski)
- 193 Ewa Pietrusińska, Hanna Urbańska, Anna Zaleska, Juliusz Langner
„Spiš–Orava” Action 1962–1964
- 209 Tomasz Ściborowski
Sources for the Study of the History of the Małkowski Family
- 233 Krzysztof Wojtycza
Jubilee Scout Rally on the Occasion of the 25th Anniversary, Spala, 11–25 July 1935, in the Memoirs of Participants
- 249 Anna Żurawel-Drwota
The Poland–France Action in the ZHP Kraków–Śródmieście District

261 REVIEWS

- 263 Jakub Deląg
Eugeniusz Loska, Chronicle of Upper Silesian Scouting 1920–1939, Kraków 2024, „Yesterday and Today” Foundation, pp. 548
- 269 Jakub Deląg
Krzysztof Wojtycza, Scout Sailing in Kraków in the Years 1957–1990, Kraków 2024, pp. 200 + 18 unnumbered pages

273 AUTHORS OF THE ARTICLES